

Sisekaitseakadeemia

Justiitskolledž

Alar Tamm

KK030

INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA RAKENDAMINE

ÄMARI VANGLAS

Lõputöö

Juhendaja:

Piret Kasemets

Sotsiaaltöö magister

Tallinn 2006

ANNOTATSIOON

LÕPUTÖÖ TEEMA ON INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA RAKENDAMINE ÄMARI VANGLAS.

TÖÖ MAHUKS ON 46 LEHEKÜLGE. TÖÖ SISALDAB 12 JOONIST, 3 TABELIT, KASUTATUD KIRJANDUSE ALLIKAID 15. TÖÖ ON KIRJUTATUD EESTI KEELES.

VÕTMESÕNADEKS ON: INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA ÕIGUSLIK REGULATSIOON, KINNIPEETAVATE HÕIVATUS, RETSIDIIVSUSRISKI HINDAMINE.

TÖÖ EESMÄRGIKS ON ANDA ÜLEVAADE INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTETEST JA SELLE PRAKTILISEST RAKENDAMISEST ÄMARI VANGLAS.

TEEMA ANALÜÜTILISES ÜLEVAATES ON KÄSITLETUD INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA RAKENDAMISE ÕIGUSLIKKU REGULATSIOONI EESTIS, KINNIPEETAVATE HÕIVATUST VANGLAS ÕPPIMISE JA TÖÖGA NING REHABILITATSIOONIPROGRAMMIDE LÄBIVIIMISEST JA NENDE EFEKTIIVSUSEST.

UURIMISOBJEKTIKS ON INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA KOOSTAMISE JA RAKENDAMISE PROTSESS. UURIMUSTÖÖ AINESTIKU MOODUSTAVAD ÕIGUSAKTIDE TEKSTID, ANKEETKÜSITLUS, TEEMAINTE RVJUUD JA ISIKLIKUD KOGEMUSED.

ANNOTATSIOON.....	2
SISSEJUHATUS.....	4
1. INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA ÕIGUSLIK REGULATSIOON.....	6
2. KINNIPREETAVA HÕIVATUS VANGLAS.....	10
2.1. Kinnipeetava hõivamine hariduse omandamisel.....	10
2.2. Kinnipeetava hõivamine tööga.....	15
2.3. Kinnipeetavate hõivatus Ämari Vanglas.....	17
2.4. Retsidiivsus ja selle regulatsioon vanglas.....	18
2.5. Rehabilitatsiooniprogrammid Ämari Vanglas.....	22
3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS.....	23
3.1. Uurimuse meetodika.....	23
3.2. Ankeetküsitluse tulemused.....	24
3.3. Individuaalse täitmiskava protsess Ämari Vanglas.....	32
KOKKUVÕTE.....	34
SUMMARY.....	35
KASUTATUD KIRJANDUS.....	36
LISA 1.....	39
LISA 2.....	41
LISA 3.....	43
LISA 4.....	44
LISA 5.....	45
LISA 6.....	46

SISSEJUHATUS

Käesolevas töös tahab autor uurida kinnipeetava individuaalse täitmiskava (edaspidi ITK) elluviimist ja täitmist Ämari Vanglas. Samuti soovib uurida ITK praktilist toimimist ja kinnipeetavate arvamust selle kasulikkuse kohta. Praegu, olles ise juba aastaid töötanud Ämari Vanglas, tundub ITK olevat rohkem formaalne paber, mida täidetakse vormitäiteks. Tegelikult peaks see ju ka praktiliselt toimima ja aitama kinnipeetavatel rehabiliteerida normaalsesse ühiskonda. Töö teostamiseks viis autor läbi ankeetküsitluse Ämari Vangla töötajatega, kes on otseselt seotud ITK-ga, et selgitada välja ametnike üldine arvamus ITK koostamisest ja rakendamisest.

Töö eesmärgiks on selgitada kinnipeetava individuaalse täitmiskava rakendamist praktikas Ämari Vangla näitel. Selleks on töös püstitatud järgmised ülesanded

- selgitada välja , kui paljudele kinnipeetavatele Ämari Vanglas on koostatud ITK
- uurida, kuidas toimub ITK koostamine ja rakendamine Ämari Vanglas
- analüüsida, kuivõrd ITK aitab kaasa kinnipeetavate resotsialiseerimisele

Uurimisobjektiks on ITK koostamise ja täitmise protsess Ämari Vanglas. Vangistusseaduse jõustumisega aastal 2000 võeti ühtlasi vastu ka ITK koostamise ja rakendamise juhend. Kuna ITK on suhteliselt uus, siis esineb selle täitmises lünki, mis tuleb täita. Käesolevas töös tahab autor jõuda selgusele, kas on ikka vaja koostada ITK – d kõigile kinnipeetavatele, isegi neile, kes ei ole selle täitmisest huvitatud.

Uurimisandmete kogumismeetodiks on teaduskirjanduse ja õigusaktide analüüs, intervjuud vangla töötajatega, vangla dokumentatsiooni analüüs, vaatlused ja tähelepanekud kuidas kinnipeetavad suhtuvad ITK-sse, sellega tutvumisel. Intervjuud on läbi viidud ITK komisjoni esimehega, kes on ühtlasi ka sotsiaalosakonna juhataja, sotsiaaltöötajaga ja sotsiaaltöötajaga, kes tegeleb hariduskorraldusega.

Käesoleva töö hüpoteesiks on:

- kinnipeetavale ITK-s püstitatud eesmärkide täitmist ei jälgita, ega arutata seda temaga;
- kinnipeetavale ITK-s püstitatud eesmärkide täitmine on võimalik ainult siis, kui kinnipeetav on nõus neid täitma;
- Kinnipeetaval puudub motivatsioon ITK- d täita

1. INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA ÕIGUSLIK REGULATSIOON

Individaalset täitmiskava (edaspidi ITK) õiguslikult reguleerivad Vangistusseadus, Kinnipeetava individaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend ja Ämari Vangla kodukord.

ITK koostamisel on kolm peamist eesmärki:

- ergutada kinnipeetavat seaduskuulekale käitumisele, toetada tema arengut haridustaseme tõstmise ning kutse – ja sotsiaalsete oskuste täiendamise kaudu.
- soodustada kinnipeetava otsustus – ja vastutusvõime arengut.
- valmistada kinnipeetavat ette iseseisvalt vabaduses toime tulema ning ühiskonnas taaskohanema. (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend. 2000)

ITK on kinnipeetava karistuse täideviimise programm, kus sätestatakse kinnipeetava resotsialiseerimise abinõud ning nende rakendamise ajagraafik. ITK koostatakse kinnipeetavale, kelle poolt realselt ärakandmisele kuuluva vabadusekaotuse tähtaeg ületab ühte aastat.

ITK koostamisel osalevad vangla järelevalve-, julgeoleku-, õppetöö korraldamise ning tööhõivespetsialistid, arst, sotsiaaltöötaja ja psühholoog (edaspidi komisjon). Kinnipeetava soovil ka kaplan. Komisjoni tööd koordineerib vangla direktori poolt määratud vanglateenistuja (edaspidi komisjoni esimees).

ITK eesmärgiks on planeerida tööd iga kinnipeetavaga individaalselt: selgitada välja võimalused vähendada tema retsidiivsusrisiki ning pannakse paika ajakava nende abinõude ellurakendamiseks ([Http://www.vangla.ee/6528_07.03.06](http://www.vangla.ee/6528_07.03.06))

ITK koostatakse kinnipeetava vastuvõtuosakonnas viibimise ajal. Selleks tutvuvad komisjoni liikmed kinnipeetava eluloo andmetega. Kinnipeetava isikuomaduste selgitamiseks ja puuduvate andmete saamiseks vestlevad komisjoni liikmed kinnipeetavaga ning kuulavad ära kinnipeetava ettepanekud täitmiskava koostamiseks. Vajaduse korral tehakse andmete kontrollimiseks ja puuduvate andmete saamiseks järelepärimisi või küsitletakse kinnipeetava perekonnaliikmeid, sõpru, õpingu- või töökaaslasi ning asjaomaseid spetsialiste. Kinnipeetava eraelu puudutavate andmete kontrollimiseks on vajalik kinnipeetava nõusolek.

Kui komisjoni liikmed on kinnipeetavaga ja tema kohta kogutud andmetega tutvunud ning andmeid analüüsinud, esitavad nad komisjoni esimehele, tema kindlaks määratud tähtjaks, talle oma ettepanekud ITK koostamiseks. Ettepanekud peavad olema põhjendatud, eesmärgipärased, praktiliselt realiseeritavad, korrektsed ning arusaadavalt sõnastatud. Võimaluse korral tuleb arvestada kinnipeetava arvamust ja ettepanekuid.

ITK koostamise kohta ettepanekuid tehes peab analüüsima järgmisi olulisi faktoreid :

- toimepandud kuriteo raskus ja laad
- varasem õigusvastane käitumine
- kriminaalse käitumise iseärasused
- käitumine kriminaalhoolduse ajal
- perekonnasuhted, haridustase, eriala- ja kutseoskused, teadmised, vaimne ja kehaline tervis ning muud toimetulekut mõjutanud asjaolud (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend 2000).

Tehtud analüüsi põhjal hindavad komisjoni liikmed :

- uue õigusrikkumise toimepanemise võimalikkust ning õigusrikkumise eeldatavat laadi
- enesetapu või enesevigastuse võimalikkust
- kinnipeetava võimet muutuda ja muutumise motivatsioon
- motivatsiooni saada haridust, tööd vanglas ning osaleda sotsiaalprogrammides, samuti nende eeldatav mõju kinnipeetavale
- sotsiaalsete sidemete säilitamise või loomise võimalikkust
- vangistuse eeldatav mõju (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend 2000).

Komisjoni liikmete ettepanekute põhjal koostab komisjoni esimees ITK ning esitab selle komisjoni liikmetele tutvumiseks. ITK– ga määratakse kinnipeetavaga lähitöö tegemiseks kontaktisik, kes edaspidi osaleb kinnipeetava ITK arutamiseks kokku kutsutavatel istungitel. ITK heakskiitmiseks või selles muudatuste tegemiseks kutsub komisjoni esimees kokku komisjoni istungi.

Kontaktisiku ülesandeks on motiveerida ja nõustada kinnipeetavat ning jälgida täitmiskava täitmist ja kinnipeetava arengut. Kontaktisik selgitab kinnipeetavale, mida temalt vangistuse ajal ITK kohaselt oodatakse ning selgitab, kas kinnipeetav mõistab ITK täitmatajätmise võimalikke tagajärgi. Oma ülesannete täitmiseks kohtub kontaktisik korrapäraselt kinnipeetavaga ning teeb kohtumiste ning vaatluste põhjal märkmeid. ITK originaal säilitatakse kinnipeetava isiklikus toimikus, koopia edastatakse kontaktisikule. Kinnipeetava ITK– d muudetakse ja täiendatakse vastavalt kinnipeetava arengule.

Kui seadusest ei tulene teisiti, on ITK– s sisalduvad ettepanekud soovituslikud, välja arvatud järelevalve– ja julgeolekuteenistuse koostatud ettepanekud selle kohta, kuhu kinnipeetav vanglas paigutada ning milliseid turvameetmeid tema suhtes rakendada. (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend 2000)

Kinnipeetava ITK- s nähakse ette:

- kinnipeetava paigutamine vanglas
- kinnipeetava ümberpaigutamine avavanglasse või teise kinnisesse vanglasse
- kinnipeetava töövõimelisus ja kutseoskused
- kinnipeetava üldhariduse või keskhariduse või tööalase koolituse andmise vajadus
- kinnipeetavale kohaldatavad soodustused
- kinnipeetava vabastamise ettevalmistamiseks vajalikud abinõud
- muud vangistuse täideviimise eesmärkide saavutamiseks vajalikud abinõud (vangistusseadus 2000).

ITK tuleb koostada hiljemalt kolme kuu jooksul peale vanglasse saabumist. ITK kinnitamisega lõpeb vastuvõtuetaapp. Kinnipeetav paigutatakse talle ettenähtud osakonda või avavanglasse ning algab karistuse täideviimise põhietapp, mille eesmärgiks on kinnipeetava ITK kui resotsialiseerimise programmi ellurakendamine. (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend 2000.)

Peale kinnipeetava vastuvõtmist ja tema isiku tundmaõppimist tuleb võimalikult kiiresti ette valmistada tema karistusaja pikkust arvestav õppeprogramm. Programm koostatakse isiku vajaduste, võimete ja kalduvuste kohta saadud andmete põhjal. Kinnipeetavat hoitakse võimalikult tema sugulaste elukoha lähedal paiknevas kinnipidamisasutuses (Euroopa Vanglareeglistik)

Kinnipeetavale antakse võimalus osaleda tegevuses, mis aitab arendada vastutustunnet ja eneseusaldust ning äratab huvi selle vastu, kuidas neid koheldakse. Kinnipeetavaid õhutatakse koostööle ja pannakse huvituma oma elukorraldusest. Vanglast vabanemiseks ettevalmistamine peab algama kohe peale kinnipidamisasutusse vastuvõtmist. Eriti peab abistama suhete hoidmisel ja parandamisel. Kaasama peab rehabilitatsioonitööle ühiskondlikke organisatsioone ja sotsiaaltöötajaid (Kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise juhend 2000).

2. KINNIPEETAVA HÕIVATUS VANGLAS

Põhietapi kahtlemata kõige olulisemaks küsimuseks on kinnipeetava hõivatus. Vangla igapäevane elu on ääretult rutiinne. Moraalselt laostava rutiiniga võitlemiseks ja kinnipeetava edukaks resotsialiseerimiseks tuleb tema igapäevane vanglaelu sisustada mõtestatud tegevusega, mis võimaldaks kinnipeetaval täiendada oma teadmisi ja oskusi. Kaasaegsest kohtlemisideoloogiast kantud kriminaaltäitevõiguses on kinnipeetavate tööle tähtis roll. Samas on töö kõrval olulised ka muud resotsialiseerimisvahendid, mis võimaldavad suurendada isiku iseseisvat toimetulekuvõimet. Vangistusseaduse (edaspidi VS) kohaselt tagatakse kinnipeetava hõivatus põhiliselt kinnipeetavale hariduse andmise ja kinnipeetava töötamisega. Kumba nimetatud kahest resotsialiseerimisabinõust konkreetse kinnipeetava puhul eelistada, selgub ITK– st.

2.1. Kinnipeetava hõivamine hariduse omandamisega

Kinnipeetavatele vanglahariduse andmine on üheks probleemiderohkemaks valdkonnaks. Kinnipeetavatele hariduse andmise korraldamiseks on puudu nii klassiruumidest, õppetöökodadest kui ka heatasemelistest õpetajatest. Kinnipeetava resotsialiseerimiseks kõige vajalikuma tööalase koolituse andmine toimub reeglina moraalselt ja füüsiliselt vananenud töökodades ning kaasaegses ühiskonnas ebaolulistel erialadel. Seetõttu võib öelda, et VS– s püstitatud vanglaharidusalaste eesmärkide saavutamiseks puuduvad Eesti vanglates tänaseni tehnilised tingimused. (Sootak, Pikamäe 2001)

Vangla peab andma kooli kasutusse õpperuumid, hoolitsema nende korrashoiu ja ülalpidamise eest ning kindlustama õpetajate ja õpilaste turvalisuse. Vangla ülesanne on välja selgitada kinnipeetavate hariduslik taust ja motiveerida kinnipeetavaid õppetöös osalema – selleks on vanglates (välja arvatud Pärnu ja Harku) sotsiaalosakonna koosseisus loodud hariduskorraldaja ametikoht. ITK koostamise raames selgitab vangla hariduskorraldaja või sotsiaalosakonna ametnik välja kinnipeetava haridustaseme ja soovi või vajaduse edasi õppida.(Õppetöö <http://www.vangla.ee/6534> 07.03.06)

Hariduskorraldaja selgitab kinnipeetavale võimalusi vanglas või väljaspool vanglat õpinguid jätkata. Andmed kinnipeetava haridusliku tausta ning vanglas õppimise kohta sisestatakse vangiregistrisse.

(Vangistuse faasid <http://www.vangla.ee/6528> 07.03. 06.)

Hariduskorraldaja vanglas :

- osaleb kinnipeetava ITK koostamisel, selgitades välja kinnipeetava haridusliku tausta ja vajadused, informeerib kinnipeetavat vanglas ning väljaspool vanglaid pakutavatest õppimisvõimalustest (üld – ja kutseharidus, sotsiaalõppeprogrammid, keeleõpe, huvialaharidus, raamatukoguteenused), nõustab ja motiveerib kinnipeetavat haridustee planeerimisel ja õppimisega seonduvas
- koordineerib kooli ja vangla koostööd. Tagab õppetöoks vajaliku keskkonna : koordineerib tunniplaani ja vangla päevakava sobitumist, tagab vabad klassiruumid, lahendab oma pädevuse piires õpetajate tõstatatud probleeme või edastab need teistele vanglaametnikele
- korraldab õppida soovivate kinnipeetavate haridusttõendavate dokumentide kogumist ja koolile toimetamist
- kogub ja edastab kinnipeetavatele infot tööturul toimuvast, enimnõutavad erialad, kutsenõustamine ja tööturukoolitus
- kogub ja analüüsib infot kinnipeetavate osalemisest õppetöös
- teeb ettepanekuid hariduskorralduse arendamiseks
- esitab vangla direktorile ettepanekud eelarve koostamiseks seoses vangla kohustusega tagada kinnipeetavate õppetöoks vajalikud kontoritarbed, töövihikud jne. Vahendab raamatukoguhoidjale kooli vajadusi õppetööd toetava kirjanduse soetamiseks

Hariduskorraldaja ametikoht on loodud Viljandis , Tartus , Murrus , Tallinnas , Ämaris. Ülejäänud vanglates täidab hariduskorralduslikke funktsioone vangla direktori määratud sotsiaalosakonna ametnik. (Õppetöö <http://www.vangla.ee/> 6534 07.03.06)

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel "Euroopa vanglareeglistik" kohaselt tuleb haridust vanglas vaadelda režiimi osana ning selle positsioon ja tasustamine on võrdsustatud töötamisega vanglas eeldusel, et haridust omandatakse nädala sees päevasel ajal ja see on osaks vangla poolt kinnitatud ITK – st.

Haridus- ja Teadusministeeriumi koostatud eelnõus ja Vabariigi Valitsuse poolt 12.02.2004 heakskiidetud arengukavas "Hariduskorraldus vanglas" nähakse ette tasu maksmine õppivale kinnipeetavale.

Hariduse omandamise tasustamise plussid on :

- töö ja hariduse omandamise võrdne tähtsustamine kinnipeetava resotsialiseerimisel
- kuriteoga tekitatud kahjude hüvitamine ja vabanemiseks majanduslik ettevalmistamine
- karistusaja planeerimisel saab kinnipeetav valida õppima ja tööle asumise vahel vastavalt oma tegelikele vajadustele, mitte lähtuma hetke majanduslikest kaalutlustest
- motivatsiooni tõus hariduse omandamiseks
- kinnipeetava parem toimetulek vanglas

(Vangistusseaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. R.Lang 11.04.06)

Haridus- ja teadusministeeriumi Keila Ühisgümnaasiumi käskkirja alusel õpib praegu Ämari Vanglas seisuga 20 aprill 2006:

Tabel 1. Keila ühisgümnaasiumis õppivad kinnipeetavad

Klass	Eesti õppekeelega k/p	Vene õppekeelega k/p
5	1	0
6	0	1
7	2	0
8	3	5
9	5	9
10	6	11
11	5	5
12	5	1
Kokku	27	32

Tabel 2. Kutseõppes õppivad kinnipeetavad

Eriala	Eesti õppekeelega	Vene õppekeelega
Arvuti algõpe	19	25
Elektrik	14	23
Kokku	33	48

Varem on olnud võimalus õppida ka arvutiteeninduse, müügitöö korralduse, tisleri, keevitaja ja väikeettevõtte töö korralduse eriala.

2.2. Kinnipeetava hõivamine tööga

Kõrvuti hariduse andmisega tagatakse kinnipeetava hõivatus tööga. Kinnipeetavate töölerakendamine vanglates kujunes nii Euroopas kui ka Ameerikas üldtunnustatud tavaks 19. sajandil. Vanglatöö peamine eesmärk on kinnipeetava teenimisvõimaluste säilitamine ja suurendamine ning kinnipeetavate teatud rahaliste vahendite saamise tagamine. Erinevalt TMS- st ei käsitle VS kinnipeetavate tööd seetõttu enam ka vabaduskaotuse kulude vähendamise vahendina. (Sootak, Pikamäe 2001)

VS kohaselt on kõik kinnipeetavad kohustatud töötama. Selline kinnipeetavate üldine töökohustus täidab peamiselt kahesugust ülesannet: ühelt poolt peab see tagama haridust mitteomandavate kinnipeetavate hõivatuse ning teiselt poolt peab töökohustus kujundama kinnipeetava teenimisvõimalused pärast vabanemist. Samas võimaldab töötamine kinnipeetaval oma vabaduskaotusaega kasulikult sisustada, mistõttu saksa teoreetikute arvates mõjub töövõimelisele kinnipeetavale töölt eemaldamine sageli raskemini kui mistahes distsiplinaarkaristus. (Sootak, Pikamäe 2001)

VS järgi on kõik alla 64. Aastased, mitteõppivad ja meditsiiniliste vastunäidustusteta süüdimõistetud kaheks: vanglasisesel majandustööl hõivatud ning tootmistegevuses hõivatud kinnipeetavad. (Tööhõive <http://www.vangla.ee/6473> 07.03.06)

Tehtud töö eest makstakse kinnipeetavale töötasu (VS § 43). Kinnipeetava töötasu kantakse nagu kõik muud kinnipeetavale laekuvad rahad tema vanglasisesele isikuarvele ning vastavalt üldkorrale arvatakse sellest maha 50% tsiviilnõuete täitmiseks ning 20% hoiustatakse vabanemistoetusena. Järelejäänud osa töötasust võib kinnipeetav kasutada oma äranägemise järgi. (Sootak, Pikamäe 2001)

Omaette suureks probleemiks nii Eestis kui ka välisriikide vanglates on kinnipeetavatele töö leidmine. (Sootak; Pikamäe 2001) Vangla ise saab kinnipeetavaid rakendada vaid majandustöödele (koristamine , kütmine , pesupesemine , köögitöö).

Kinnipeetavale töö tagamiseks võib vangla territooriumile käitise rajamist lubada ka füüsilisel isikul või äriühingul, kui ta on sõlminud selleks riigiga või riigi haldusülesannet täitva eraõigusliku juriidilise isikuga vastava lepingu. Lepingu nõuded kehtestab justiitsminister. (VS § 38)

AS Eesti Vanglatööstus on 100% riigile kuuluv ettevõtte, mis asutati 2001. Aastal vanglate tootmisüksuste baasil. Ettevõtte koosneb organisatsiooniliselt Tallinnas asuvast haldusüksusest ning tootmisüksustest Harku, Ämari, Tartu ja Murru vanglates. AS Eesti (Vanglatööstus <http://www2.just.ee/> 18.04.06)

Ämari Vangla tootmistehhis valmistatakse tömahukaid metallkonstruktsioone, metallmööblit, kaminaid, väligrille, kaminatarbeid ja saunaahjusid. Pakutakse ka liivapritsi- ja värvimisteenust. (Vanglatööstus <http://www2.just.ee/> 18.04.06)

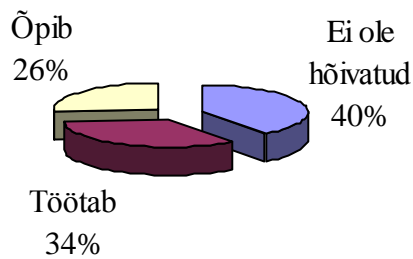
Tabel 3. Ämari Vanglas annavad tööd seisuga 20 aprill 2006:

Tööandja	Kinnipeetavaid
As Eesti Vanglatööstus	53
"Rummu Puit"	15
OÜ Edipsos	60
Vangla majandusosakonna abitöölised	51
Kokku	179

2.3. Kinnipeetavate hõivatus Ämari Vanglas

Ämari Vanglas on keskmiselt 530 kinnipeetavat, nendest õppetööga on hõivatud 140 kinnipeetavat ja tööga on hõivatud 179 kinnipeetavat

Joonis 1. Kinnipeetavate hõivatus Ämari Vanglas

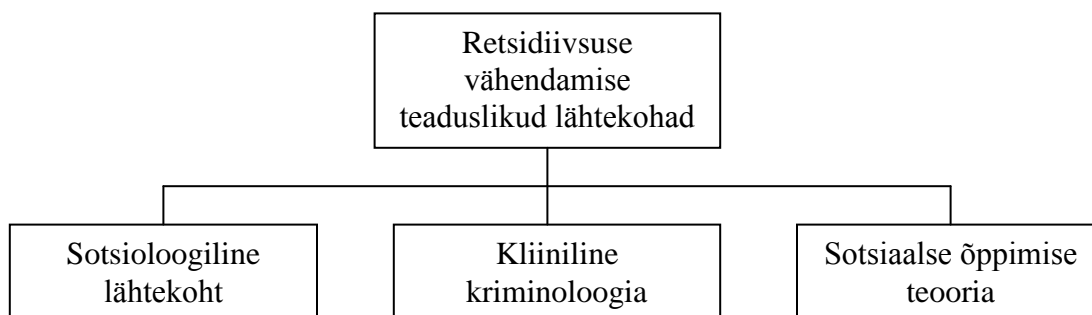
Nagu jooniselt 1 nähtub ei ole Ämari Vanglas hõivatud õppimise ega töötamisega 40% ehk 211 kinnipeetavat.

Enamasti soovitakse ikkagi töötada ja sellega omale paremaid majanduslikke tingimusi luua. Siiski tuleb märkida, et viimasel ajal on õppimine muutumas populaarsemaks, kui aga kinnipeetav näiteks Ämari Vanglas õpib, ja ta viiakse poole aasta pealt üle mingisse teise vanglasse üle, siis võib juhtuda, et ta ei saa seal õpinguid jätkata. Sama probleem on ka tööga, sest uues vanglas peab kinnipeetav alustama töö taotlemisega algusest peale ning ei pruugi seda seal saada.

2.4. Retsidiivsus ja selle riskide hindamine.

Eestis on retsidiivsus (korduvkuritegevuse) tase väga kõrge. Vanglast vabanenud isikute retsidiivsus tase on ligikaudu 75%. See tähendab, et kolmveerand nendest, kes on korra vanglas viibinud, panevad varem või hiljem toime uue kuriteo ning satuvad taas õigussüsteemi järelvalve alla. Sageli on korduvkuritegevuse põhjuseks asjaolu, et karistust kandnud isikud ei suuda ühiskonna reeglitega kohaneda ning neil esineb mitmesuguseid sotsiaalmajanduslikke probleeme. Lisaks võivad põhjused olla seotud isiksuse, hoiakute, mõtteviisi või käitumisprobleemidega (Jakobi, Maurer 2004).

Joonis 2. Retsidiivsus vähendamise teaduslikud lähtekohad.

Sotsioloogiline lähtekoht väidab, et kuritegevuse põhjuseks on sotsiaalsed, poliitilised ja majanduslikud faktorid, mitte inimene – kuritegelik käitumine on otseselt seotud sotsiaalse positsiooniga. Sotsioloogiline lähtekoht on paljude aastate jooksul peamiseks raamistikuks kriminaalse käitumise teooriatele.

Kliinilise kriminoloogia kohaselt on kuritegevuse põhjuseks psühhopaatoloogia, psühholoogilised probleemid, võimetus vastata oma potentsiaalile, mitte ühiskond – vajalik on tegeleda inimese enesehinnangu ja stressiga, nagu ärevus, depressioon, üksildus. Kliiniline kriminoloogia käitleb kuritegevust kui vaimset häiret.

Sotsiaalse õppimise teooria ütleb, et kuritegelik käitumine on õpitud, nagu iga teine käitumine, ega tulene kaasasündinud kriminaalsusest või ajukahjustusest – kuritegelik käitumine on isiksuse faktorite ja situatsiooni interaktsiooni tulemus (Motiuk 2001)

Retsidiivsus on ette ennustatav ja mõjutatav, kui kasutada selleks riskihindamist. Kurjategija rehabilitatsioon ja selle käigus retsidiivsuse vähendamine algab kõik riski hindamisest – teades inimese motivatsiooni taset, kognitiivseid oskusi, isiksusejooni ja küpsust, loome aluse tema karistusaja efektiivseks planeerimiseks (Correctional Service of Canada).

Kuriteo toimepannud inimeste suutlikus ühiskonda naasta ning seal ka toime tulla ilma uusi õigusrikkumisi toime panemata sõltub suuresti sellest, kui hästi on osatud ja tahtud selgitada iga konkreetse inimese võimalusi ja puudujääke ning nendega vastavalt tegeldud. Sellest tulenevalt ongi väga oluline isiku retsidiivsusrisiki ja seda põhjustavate tegurite hindamine (Jakobi, Maurer 2004).

Retsidiivsust põhjustavad tegurid jagatakse dünaamilisteks (muutuvateks) ja staatilisteks (muutumatuks). Muutuda saavad eluase, sõltuvus, haridus jne. Muutusi ei toimu aga juba toimunud sündmustes nagu toimepandud kuriteod ning teised minevikuga seotud asjaolud. Dünaamiliste faktorite mõjutamise kaudu on võimalik ennetada korduvkuritegevust, samas, kui staatiliste faktoritega tegelemine ei anna mitte mingisuguseid tulemusi selles osas (Mc Guire 2000).

Riskihindamissüsteem on loodud kliendi ohtlikkuse ja uue kuriteo riski selgitamiseks.

Süsteemi raames nähakse ette :

- kliendi psühhomeetriline testimine;
- kliendi sotsiaal- majandus- ja terviseisundi hindamine;
- kliendi ohtlikkuse hindamine (Jakobi, Maurer 2004)

Kliendi psühhomeetriline testimine tehakse enne hoolduskava või ITK koostamist.

Psühholoogiline test aitab:

- planeerida kinnipeetava karistusaega ning ka karistuse liiki;
- suunata kinnipeetav ennetähtaegse vabastamise otsuse protsessi;
- sihipäraselt valida meetodeid kinnipeetava sotsiaalseks rehabiliteerimiseks, hoiakute ja väärtushinnangute muutmiseks;
- mõista paremini kuritegevuse psühholoogilisi mehhanisme ja selle kaudu tõsta kuritegevuse ennetusprogrammide efektiivsust (Jakobi, Maurer 2004).

Sotsiaalmajandusliku ja tervisliku seisundi ning ohtlikkuse hindamissüsteem loodi Eestis Suurbritannias väljatöötatud meetodika alusel (OAS e. Offenders Assessment System). Sellise hindamise puhul käsitletakse kuriteo toimepannud isiku seisundit tervikuna ning hinnangu koostamiseks pannakse kokku erinevatest allikatest saadud andmed nagu intervjuu, toimikud, info teistelt inimestelt jne. Oluline on hinnata ka inimese ohtlikkust. Ohtlikkuseks nimetatakse omadust, mis näitab kuriteoga tekitatud füüsilise ja emotsionaalse kahju suurust.

Ohtlikkuse hindamisel lähtutakse :

- ohtlikkuse tunnused;
- kahju tekitamise vahetus;
- tagajärjed (Jakobi, Maurer 2004).

Ohtlikkuse hindamine koosneb sõelküsimumstikust ja ohtlikkuse täielikust analüüsist. Hindamisel, mis koosneb kolmest osast, arvestatakse nii kliendi enda kui ka ametniku arvamusega, püütakse saada isikust võimalikult terviklik ja adekvaatne pilt (Jakobi, Maurer 2004).

Ideaalmudeli kohaselt tellib kohtueelse ettekande kohus või prokurör. Kohtueelses ettekandes hindab kriminaalhooldusametnik kliendi ohtlikkust ja uue kuriteo riski ning teeb ettepaneku karistuse määramiseks. Kogutud info liigub koos kinnipeetavaga ja järgmine instants, kes temaga tegelema hakkab ei võta teda “valge lehena“, vaid saab kasutada juba olemasolevat informatsiooni. Süsteem muutub kiiremaks, kuna dubleerimist ei esine ning ühtlasi loob see erinevate süsteemide võrgustiku, kes saavad asjadest ühtmoodi aru (Jakobi, Maurer 2004).

Korduvkuritegevust on võimalik vähendada, kuid mitte karistuslike meetmetega. Meetodid, mis “ toimivad “ selle eesmärgi saavutamiseks, on suunatud faktoritele, mis mängivad põhjuslikku või olulist rolli kuritegelikus käitumises ning mis seavad kurjategija olukorda, milles sisaldub risk korduvkuriteoks. Programmid ei vähenda kuritegevust üleüldiselt, need on osa efektiivsest kuritegevuse vähendamise strateegiast (Kasemets 2003).

Eestis toimub kinnipeetavate ettevalmistamine vabanemiseks :

- läbi üldise suhtlemis- ja sotsiaalsete oskuste arendamisele suunatud programmide (enesekehtestamine, konfliktide lahendamise oskus);
- läbi konkreetsele probleemile suunatud programmide (narkoprobleemidega inimestele suunatud programmid);
- läbi kinnipeetavale vajalikke teadmisi pakkuvate kursuste (HIV / AIDS preventsiiooni loengud);

Lisaks soodustatakse karistuse täideviimise ajal kinnipeetava vanglavälisest suhtlemist, pakutakse õppimis- ja töötamisvõimalusi, vahetult enne vabastamist aidatakse vabanejat elu- ja töökoha leidmisel (Kasemets 2003).

Käesoleval ajal Eesti vanglates retsidiivsusrisi vähendamisele suunatud rehabilitatsiooniprogrammid:

- “Viha juhtimine “
- “ Motiveeriv intervjuerimine “
- “ Agressivsuse asendamise treening “ (Kasemets 2003).

Järeldus- “miski ei toimi kinnipeetavate puhul “ ei ole õige. Universaalseid programme kasutades ei olegi võimalik saavutada retsidiivsusrisi vähendamist. Toimib aga programm, mis on suunatud konkreetsele kurjategijale.

2.5. Rehabilitatsiooniprogrammid Ämari Vanglas

Kinnipeetavatega viiakse vastavalt ITK– le läbi erinevaid rehabilitatsiooniprogramme nagu näiteks:

- viha juhtimine – Inga Lilienberg sotsiaaltöötaja; Keili Kollamaa psühholoog
- kitarriõpe – Lembit Sepp kitarriõpetaja (on osalenud ka teisi õpetajaid , nende hulgas ka Jaan Tätte)
- paarisuhete hoidmine ja taastamine – Olga Vassinina sotsiaaltöötaja (Valik rehabilitatsiooniprogramme vanglates 2005

3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS

3.1. Uurimuse meetodika

Alljärgneva uurimuse ülesandeks on selgitada välja:

- kui paljudele kinnipeetavatele Ämari Vanglas on koostatud ITK
- kuidas toimub ITK koostamine ja rakendamine Ämari Vanglas
- kuivõrd aitab ITK kaasa kinnipeetavate resotsialiseerimisel

Uurimuse teostamiseks on kasutatud kvalitatiivset meetodit. Ainestiku moodustavad intervjuud, ankeetküsitlus, vangla dokumentatsioon ja õigusaktide tekstid.

Uurimus on läbi viidud ajavahemikus 01.09.2005 - 17. 04.2006.

- Intervjuud
- Ankeetküsitlus
- Vangla dokumentatsioon

Ankeetküsitlus on läbi viidud ITK komisjoni liikmete, sotsiaaltöötajate, psühholoogide ja kontaktisikute seas eesmärgiga saada nende hinnang ITK vajalikkusele, selle koostamise protsessile ning selles sisalduvate eesmärkide saavutamisele. Ankeete jagati laiali 21, neist tagastati täidetult 18, 3 jäi tagastamata. ITK komisjoni liikmetest jäid küsitlusest välja ainult arst ja kaplan, kuna nemad ei tegele otseselt kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamisega. Ankeet koosneb 13 küsimusest, millele saab vastata “ja “ või “ei”. Lisaks on ka variant “muu”, kuhu vastaja saab avaldada oma arvamust. Viimane küsimus on sisuliselt võimalus teha ettepanekuid ITK parendamiseks. Kuna Ämari Vanglas ITK- dega otseselt tegelevaid ametnikke rohkem pole, siis ei olnud võimalik rohkem isikuid küsitleda.

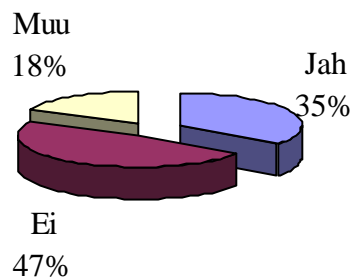
Teemaintervjuud on läbi viidud Ämari Vangla ITK komisjoni esimehega, kes on ühtlasi ka sotsiaalosakonna juhataja, sotsiaaltöötajaga, sotsiaaltöötajaga hariduskorralduse alal. Intervjuu kestused olid ITK komisjoni esimehega 1 tund, sotsiaaltöötajatega ca 30 minutit. Intervjueeritavad on valitud pädevuse alusel, oskamaks anda informatsiooni ITK koostamise ja rakendamise kohta.

Vangla dokumentatsiooni all on mõeldud kinnipeetavate isiklikud toimikud, esimeses eluosakonnas asuvad ITK-d ja vangistusregister VANGIS uurimist, välja uurimaks, kui palju on esimeses eluosakonnas k/p (kinnipeetav) koostatud ITK-d.

3.2. Ankeetküsitluse tulemused

Küsitluses kinnipeetava ITK koostamise ja rakendamise kohta oli välja jagatud 21 ankeeti (vaata lisa 2), millest täidetuna tagastati 17. Kuna uurimuse läbiviimise hetkel ei olnud rohkem ametnikke ega teenistujaid, siis küsitletute valimiks oli 21. Küsitlus oli läbi viidud ajavahemikus 03.04.2006 – 17.04.2006. Küsitluses osalesid vanglaametnikud ja teenistujad, kelle tööstaaz oli vahemikus 4 kuud kuni 14 aastat. Küsitletute seas oli 12 naist ja 5 meest, kes on otseselt seotud ITK-ga.

Joonis 4. Kas kinnipeetavale koostatakse vastuvõtuosakonnas ITK?

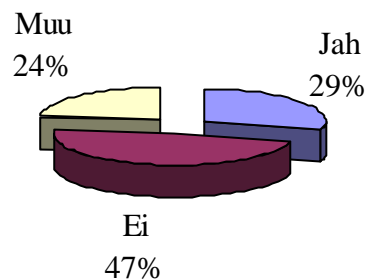

Küsimusele vastasid jah kuus küsitletust, kusjuures üks oli kommentaariks lisanud: “Aga mitte eluosakonnas mitte vastuvõtuosakonnas. Ei vastanuid oli kaheksa. Vastanuid muu oli kolm, ning täpsustusteks olid:

1. Nii vastuvõtuosakonnas kui eluosakonnas;
2. Eluosakonnas;
3. Vahetult peale vastuvõttu;

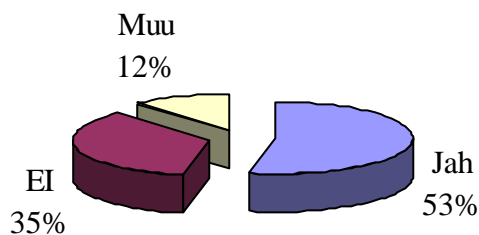
Kinnipeetavatele ei koostata vastuvõtuosakonnas ITK-d, kuna Ämari Vanglas koosneb vastuvõtuosakond ainult ühest kümnekohalisest kambriist ja neid hoitakse seal tavaliselt nädal aega, sellepärast koostatakse uutele kinnipeetavatele ITK kolme kuu jooksul eluosakonnas.

Joonis 5. Kas kinnipeetavaga arutatakse ITK-d koostamise Komisjoni ajal või peale seda?

Küsimusele “jah” vastanuid oli viis ning oli üks täpsustus, et peale istungit. “Ei” vastanuid oli kaheksa. “Muu” vastanuid oli neli ning täpsustusi oli neli ja nendes oli ära toodud, et kinnipeetavaga arutatakse ITK-d enne komisjoni istungit.

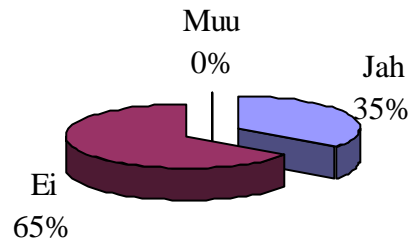
Joonis 6. Kas k/p ITK-d muudetakse või täiendatakse vastavalt k/p arengule?

Küsimusele “jah” vastanuid oli üheksa. “Ei” vastanuid oli kuus. “Muu” vastanuid oli kaks ning täpsustusteks olid:

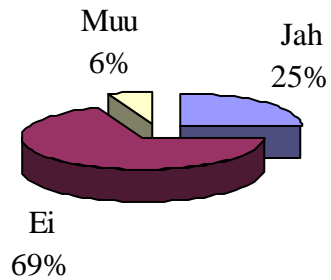
1. Loodan, et tehakse, lausa peaks;
2. Kui kontaktisik teeb korralise ettekande.

Joonis 7. Kas olete teinud ettepanekuid k/p ITK muutmiseks?

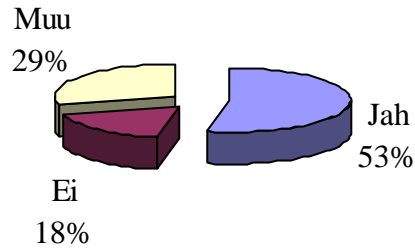
Küsimusele “jah” vastanuid oli kuus. “Ei” vastanuid oli üksteist

Joonis 8. Kas ITK-s sätestatud resotsialiseerumise abinõudele on määratud rakendamise ajagraafik?

Küsimusele “jah” vastanuid oli neli. “Ei” vastanuid 12. “Muu vastanuid oli üks ja täpsustuseks oli lisatud: ”Sõltuvalt programmide alguse ajast”.

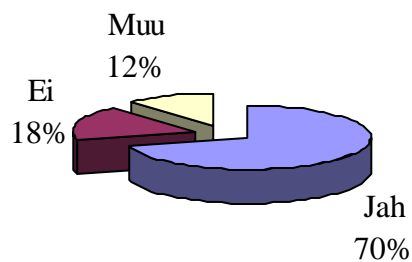
Joonis 9. Kuna ITK on k/p jaoks soovitusliku iseloomuga, siis kas k/p suhtuvad ITK-sse ükskõiksel?

Küsimusele “jah” vastanuid oli üheksa. “Ei” vastanuid kolm. “Muu” vastanuid oli viis ja täpsustusteks oli ära toodud:

1. Erinevalt;
2. Mitte kõik, see on individuaalne;
3. Vastavalt vajadusele;
4. Jah/ei – oleneb kinnipeetavast;
5. Nii ja naa.

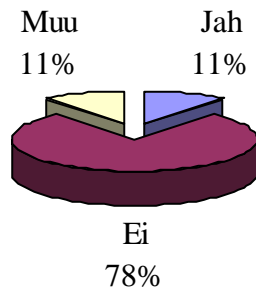
Joonis 10. Kas kinnipeetava kooli, tööle, programmidesse või teraapiatesse kaasamisel lähtute k/p ITK-st?

Küsimusele “jah” vastanuid oli kaksteist. “Ei” vastanuid oli kolm. “Muu” vastanuid oli kaks ning täpsustusteks oli ära toodud:

1. Võiks nii olla;
2. Mitte alati.

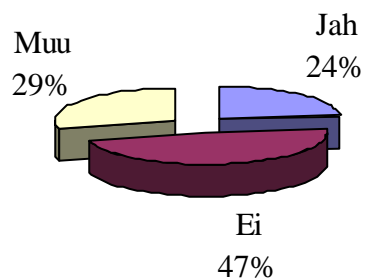
Joonis 11. Kas kontaktisikul on piisavalt aega teiste kohustuste kõrvalt k/p motiveerida, nõustada, jälgida ITK täitmist ja k/p arengut?

Küsimusele “jah” vastanuid oli kaks. “Ei” vastanuid oli neliteist. “Muu” vastuseid oli 2 ja täpsustused olid:

1. Ei oska vastata, ei ole kursis;
2. Peamine tähelepanu peaks olema koondunud kinnipeetavaga tegelemisele.

Joonis 12. Kas ITK korralisi ettekandeid k/p kohta tehakse korrapäraselt?

Küsimusele “jah” vastanuid oli neli. “Ei” vastanuid oli kaheksa. “Muu” vastanuid oli viis ja täpsustusteks olid ära toodud:

1. Ei oska öelda;
2. Mõned püüavad teha;
3. Eeldan, et tehakse;
4. Tehakse.

Küsitluses tehtud ettepanekud ITK paremaks muutmiseks:

- ITK– d pole vaja, see ei tööta
- Jälgida ITK täitmist ja seda ka kinnipeetavale tutvustada
- Ametnike suhtumine peaks muutuma. Kinnipeetavatele rohkem võimalusi töötamiseks ja õppimiseks, rohkem erinevaid sotsiaalprogramme.
- Kinnipeetav peaks olema teadlik planeeritud tegevustest ning olema sellest ka huvitatud, et kirjapandu saaks ka teostatud
- Anda igale kinnipeetavale ITK koopia
- Igale kinnipeetavale võiks olla määratud aeg, mille järel vaadatakse üle tema ITK, milleks ta oma initsiatiivil pöördub kontaktisiku poole, et seda teha – seeläbi pannakse vastutus kinnipeetavale endale
- Kontaktisiku ametijuhend viia kooskõlla koha eesmärgiga (vabastada liigsest)
- Kutsuda kinnipeetav komisjoni istungile
- Korralised ettekanded muuta sisukamaks ja esitada tähtaegselt.
- ITK koostada ainult neile, kelle karistusaeg on 2 aastat ja kauem.
- Teha ITK ainult nendele kinnipeetavatele, kes selle täitmisest ise huvitatud on. Vastasel juhul on see lihtsalt asjatu aja ja paberi raiskamine.

3.3. ITK protsess Ämari Vanglas

Ämari Vanglas tegeleb kinnipeetavate ITK-dega 23 ametnikku ja teenistujat. Sinna kuuluvad: Sotsiaal- (esimees), Vangistus- ja Julgeolekuosakonna juhataja, sotsiaaltöötajad, kontaktisikud, psühholoogid, tööhõivespetsialist, arst ning kaplan.

Ämari Vanglas käib ITK koostamine järgnevalt:

- Kuna vastuvõtuosakonnaks on ainult üks kaheteistkümne kohaline kamber, siis koostatakse kinnipeetavatele ITK (vaata lisa 1) enamasti eluosakonnas. Vastuvõtuosakonnas kinnipeetavat hoitakse ainult nädal aega, ja selle aja jooksul ei jõuta ITK – d koostada.
- Kolme kuu jooksul vestlevad komisjoni liikmed kinnipeetavaga ja esitavad oma ettepanekud komisjoni esimehele, kes koostab ITK. Komisjoni liikmed küll vestlevad kinnipeetavaga ning selgitavad välja, mida ta teha tahaks, aga komisjoni ITK- d arutama kinnipeetavat ei kutsuta.
- ITK– ga määratakse kinnipeetavale kontaktisik. Kontaktisiku määramisel on olulisemaks see, millisesse eluosakonda kinnipeetav pannakse ning selle järgi määratakse ka kontaktisik. Näiteks on esimeses eluosakonnas 5 kinnipeetavat, kellel üldse puudub kontaktisik, 6 kinnipeetavat kelle kontaktisikud töötavad teistes eluosakondades, kahe kinnipeetava kontaktisikud on vanglatöölt juba ammu lahkunud ja 40-e kinnipeetava kontaktisik on muutnud oma ametikohta vanglas ega tööta enam kontaktisikuna.
- Pärast ITK koostamist peab kontaktisik seda kinnipeetavale tutvustama ja selgitama talle püstitatud eesmärged. Paljudel juhtudel kuulab kinnipeetav selle jutu lihtsalt ära ja nii mõnigi neist ei saa sellest lihtsalt aru või ei tahagi saada. Ainus küsimus, mis neid huvitab, on see, et kas see on kohustuslik. Kuulnud, et ITK on vaid soovituslik, lüüakse lihtsalt käega, kirjutatakse allkiri alla ja sinnapaika see ITK jääbki.

- kontaktisik peaks kinnipeetavaga korrapäraselt vestlema ja tema arengut jälgima ning tegema märkmeid. Kuna aga kontaktisik on koormatud muude ülesannetega, ei jää selle jaoks kuigi palju aega. Peab ju kontaktisik olema ka postiljon, majandus- ja remondimees, saatma kinnipeetavaid sööma, poodi ja lattu, koostama iseloomustavaid materjale, täitma registrit jne.
- Pärast ITK tutvustamist kinnipeetavale lisatakse originaal kinnipeetava isikliku toimikusse, koopia jääb kontaktisikule. Reeglina on ühele kontaktisikule määratud liiga palju kinnipeetavaid ja kontaktisik ei ole suuteline jälgima kinnipeetavate ITK täitmist. Autor leiab, et tuleks sisse viia selles suhtes muudatus ja järgida näiteks Rootsi eeskju, kus ühe kontaktisiku kohta on 7 kinnipeetavat.
- Kord aastas peab kontaktisik tegema ITK korralise ettekande kinnipeetava kohta (vaata lisa 2). Korralisi ettekandeid ei tehta kontaktisikute poolt korrapäraselt Ettepanekuid kinnipeetavate ITK- de muutmise kohta praktiliselt ei tehta. On üksikuid juhuseid olnud, ja sedagi vaid kinnipeetava ümberpaigutamise korral mõnda teise vanglasse või avavangla osakonda. Kinnipeetavad ise ei ole küll kordagi selleks ise soovi avaldanud
- Ka ei hinnata kontaktisikute tööd ITK- ga piisavalt. Lõputöö autoril oli kord juhus, kus ta koos ITK komisjoni esimehega töötas välja ITK korralise ettekande vormi (vaata lisa 2). Selle peale kästi tal kõrgemal seisvate ametnike poolt “tööle” hakata ja anti mõista, et ITK ei ole kontaktisiku töös mitte kõige tähtsamal kohal. Sellest nähtub vangla juhtkonna suhtumine ITK- sse ja see ei motiveeri kontaktisikuid sellega tegelema.

LÕPPSÕNA

Seega võib eelloetust järeldada, et ITK – sid küll koostatakse, kuid nendes püstitatud eesmärkide täitmist kontrollitakse pinnapealselt. Ka puudub kinnipeetavatel motivatsioon õppimiseks. Ka pole suurel osal kinnipeetavatel võimalust töötada ja oma aega tulusalt täita. Liialt vähe on ka erinevaid sotsiaal – ja rehabilitatsiooniprogramme. Kui tõesti võetakse vastu otsus ja hakatakse kinnipeetavatele õppimise eest stipendiumi maksma, siis ilmselt suureneb õppijate osakaal tunduvalt. Sellega seoses tekivad aga uued probleemid, sest vajatakse suuremaid õpperuume ja rohkem õppevahendeid.

Kontaktisikud, kes peaksid saama tegelda ainult kinnipeetavata ja nende probleemidega on muude ülesannetega niivõrd üle koormatud, et kinnipeetavate arengu jälgimiseks ja nendega vestlemiseks lihtsalt ei jätku aega. ITK – de kohta peaks ettekandeid tegema korrapäraselt vähemalt korra aastas aga tegelikult toimub see üsna kaootiliselt. Paljud sotsiaaltöötajad ja kontaktisikud annavad küll oma parima aga kuna ühe kontaktisiku alla määratakse liiga palju kinnipeetavaid, siis ei suudeta kõiki aspekte jälgida.

ITK– de koostamisel osaleb üsna palju inimesi ja kui vestluse käigus kinnipeetavaga selgub, et see ei kavatsegi ITK– d täita, siis pole ju mõtet seda talle koostada. Muidu on see lihtsalt aja ja paberi raiskamine. Nendele võiks lihtsalt teha retsidiivsusrisi analüüsi. Kindlasti peaks tunduvalt suurendama kontaktisikute arvu, et ühe kontaktisiku alla kuuluks maksimaalselt kümme kinnipeetavat.

SUMMARY

The topic of the diploma paper is using individual discharging program In Ämari prison.

The written work consists 46 pages, 3 tabels, 12 figures, 15 used fources, written in Estonian.

The purpose idea of this written work is to give a review on principles making up the individual discharging programme, and its putting into practice.

Keywords are: Juridical regulation of individual discarding programme, inmates occupation, measuring of recidivical risk.

In the analytical review of the topic, there is discussed the juridical regulation of individual discharging programme in Estonia, inmates occupation (job and sudies) in prison and accomplising rehabilitation programmes and their efficiency.

The studying object is the proces of making up the individual discharging programme. The subject matter consists: text material of juridical acts, questionnaire, thematical interviws and personal experiences.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Jakobi, K., Maurer, T. 2004. Retsidiivsusriski hindamisest vanglas ja kriminaalhoolduses. – Sotsiaaltöö, 2
2. Kasemets, P. 2003. Sotsiaalprogrammide rakendamise võimalikkus ja vajadus vanglasüsteemis. – Sotsiaaltöö, 4
3. McGuire, J. 2000. What works: reducing reoffending.
4. Motiuk, L. 2001. Theories explaining offending behaviours. Presentation in ``What works`` seminar. Helsinki
5. Sootak, J., Pikamäe, P. 2001. Kriminaaltäitevõigus
6. 2005. Valik rehabilitatsiooniprogramme vanglates. Tallinn: Justiitsministeerium

NORMATIIVMATERJALID

1. Euroopa vanglareeglistik
2. Karistusseadustik. - RT I 2001, 61, 364
3. Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend. - RTI 2000, 126, 2014
4. Täitemenetluse seadustik, 1995
5. Vangistusseadus. - RT I 2000, 58, 376
6. Vangistusseaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. R. Lang 11.04.06
7. Ämari Vangla kodukord, 2004

INTERNETIMATERJALID

1. [Http//www.vangla.ee/6528](http://www.vangla.ee/6528)
 1. Õppetöö 07.03.06
 2. Vangistuse faasid 07.03. 06.
 3. Töehõive 07.03.06

2. <http://www2.just.ee/>
 1. Vanglatööstus 18.04.06

LISA 1

KONTAKTISIKU KORRALINE ETTEKANNE

13.05.2014.

EESNIMI	X		
PEREKONNANIMI	X		
ISIKUKOOD VÕI SELLE PUUDUMISEL SÜNNIAEG	3	ISIKLIKU TOIMIKU NR.	4

TÄITMISKAVAS SEATUD EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS TEHTUD TÖÖ TULEMUSED (allajoonitud osa on ITK-s ära toodud osa)

1. **Õppimine:** õpib / ei õpi
2. **Töötamine:** ei tööta / töötab
3. **Osalemine teraapiates, konsultatsioonides:** psühholoog, sotsiaaltöötaja, AA-grupp, Anonüümsed Narkomaanid, „Convictus“, ei osale
4. **Kultuuriüritustel osalemine, kunstiring, muud huviringid:** ei osale / osaleb
5. **Raamatute lugemine:** kinnipeetav väidab, et loeb / ei loe raamatuid
6. **Usu ja moraaliga tegelemine:** ei tegele / tegeleb
7. **Kontaktisiku vestlused:** On läbi viidud individuaalsed vestlused, sealjuures on tutvustatud kinnipeetava õigusi, kohustusi ja käitumisreegleid ning on tegeldud kinnipeetava isiksuse tundmaõppimisega, meetmete väljaselgitamisega tema positiivseks mõjutamiseks ja suunamiseks õiguskuulekale käitumisele
8. **Käitumine:** kaaskinnipeetavatega – hea / rahuldav / konfliktne, vanglatöötajatega – tasakaalutu / viisakas / ebaviisakas, korraldustele allumist ja seaduskuulelikkust – täidab / täidab vastu tahtmist / ei täida, üritab hoiduda hagi maksimisest
9. **Igapäevane tegevus:** lugemine, TV vaatamine, muusika kuulamine, videomängude mängimine, spordiga tegelemine, enesetäiendamine. Olemus elurõõmus, depressiivne, vihane, viisakas, ebaviisakas
10. **Kohaldatud soodustused:** ei ole / on kohaldatud -
11. **Tulemused:** kinnipeetava käitumine vanglas on / ei ole muutunud paremuse poole. ITK kinnipeetava poolt täidetakse / täidetakse osaliselt / ei täideta

KINNIPEETAVA ARENGUT JA RESOTSIALISEERUMIST SOODUSTAVAD JA TAKISTAVAD TEGURID (vanglasiseselt ja väljaspool vanglat)

1. **Suhted vangla siseselt:** suhtleb positiivselt / negatiivselt meelestatud isikutega
2. **Suhted vangla väliselt:** positiivsed / negatiivsed / - suhted omastega - / kokkusaamiste- / kirja- / telefoni teel, ei oma
3. **Muu info:** elamiskoht vabaduses - on olemas / puudub, toetus vabaduses - on olemas / puudub, probleemid - puuduvad / on

4. **Hinnang:** kinnipeetav peaks rohkem tegelema, käituma lugupidavamalt vangla töötajatega, arvestama reaalse olukorraga, et on sattunud vanglasse, tunnistama oma vigu ning tegema nendest õiged järeldused

ETTEPANEKUD TÄITMISKAVA MUUTMISEKS

Ettepanekuid ei ole.

Alar Tamm
Inspektor- kontaktisik

LISA 2

Küsitlus kinnipeetava isikliku täitmiskava koostamise ja rakendamise kohta Ämari Vanglas.

Käesolev küsitlus tehakse Sisekaitseakadeemia Justiitskolledži III kursuse üliõpilase Alar Tamme poolt lõputöö raames, mille eesmärgiks on välja selgitada kinnipeetava isikliku täitmiskava koostamine ja rakendamine Ämari Vanglas, kas tegemist on tõesti toimiva dokumendiga või lihtsalt formaalsusega.

Nimetatud küsitlus on anonüümne ja ei sisalda isikuandmeid. Soovitavalt võiks vastaja märkida oma soo ja töötatud aja ning ametinimetuse. Kuna vastamiseks on siiski vajalik mõningane töökogemus ja asjadest õigesti arusaamine võtab siiski veidi aega, siis palun küsimustele vastata nendel isikutel, kellel on töötatud nimetatud töökohal üle poole aasta.

Palun täitke küsitlus võimalikult kiiresti ja saatke nädala jooksul minu E-posti aadressil: alar.tamm@just.ee

1. ITK komisjoni liige.....,kontaktisik.....,muu.....
2. Mees.....,naine.....
3. Töötatud aeg.....a
4. Kas kinnipeetavale koostatakse vastuvõtuosakonnas individuaalne täitmiskava?
 - Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
5. Kas kinnipeetavaga arutatakse individuaalset täitmiskava koostamise komisjoni istungi ajal või peale seda?
 - Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
6. Kas kinnipeetava individuaalset täitmiskava muudetakse või täiendatakse vastavalt kinnipeetava arengule?
 - Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....

7. Kas olete teinud ettepanekuid kinnipeetava täitmiskava muutmiseks?
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
8. Kas täitmiskavas sätestatud resotsialiseerumise abinõudele on määratud rakendamise ajagraafik?
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
9. Kuna täitmiskava on kinnipeetava jaoks soovitusliku iseloomuga, siis kas kinnipeetavad suhtuvad täitmiskavasse ükskõikselt?
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
10. Kas kinnipeetava kooli, tööle, programmidesse või teraapiatesse kaasamisel lähtute kinnipeetava täitmiskavast?
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
11. Kas kontaktisikul on piisavalt aega teiste kohustuste kõrvalt kinnipeetavat motiveerida, nõustada, jälgida täitmiskava täitmist ja kinnipeetava arengut.
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
12. Kas täitmiskava korralisi ettekandeid kinnipeetavate kohta tehakse korrapäraselt?
- Jah.....
 - Ei.....
 - Muu.....
13. Ettepanekud täitmiskava paremaks muutmiseks:.....

SUUR TÄNU!

LISA 3

RISKIHINDAMISSÜSTEEM

1. Isiku sotsiaal- ja majandusseisundi ning tervise hindamine

1.1. Kriminaalne tegevus

1.2. Eluase

1.3. Haridus- ja töökäik

1.3.1. Töötamine

1.3.2. Haridus

1.4. Majanduslik toimetulek ja sissetulekuallikad

1.5. Suhted ja elustiil

1.6. Sõltuvusprobleemid

1.6.1. Alkoholi kuritarvitamine

1.6.2. Narkootikumid

1.6.3. Muu sõltuvus

1.7. Tervis ja emotsionaalne seisund

1.8. Mõtlemine ja käitumine

1.9. Väärtushinnangud ja hoiakud

2. Ohtlikkus ja selle astmed

2.1. Valikküsimused

2.2. Põhjalik analüüs

LISA 4

ETTEPANEKUD KINNIPEETAVA INDIVIDUAALSE TÄITMISKAVA KOOSTAMISEKS

>

.....
(va ldkond)

.....
(koostanud spetsialisti nimi ja ametikoht)

.....
(koostamise kuupäev)

KINNIPEETAVA ANDMED

EESNIMI			
PEREKONNANIMI			
ISIKUKOOD või SELLE PUUDUMISE KORRAL SÜNNIAEG		ISIKLIKU TOIMIKU NR	

ETTEPANEKUTE KOOSTAMISE ALUSEKS OLNUD ALLIKAD JA TEABE SAAMISEKS
KASUTATUD MEETODID

ANDMETE KONTROLLIMISEKS KASUTATUD MEETODID

KÄTTESAAMATUKS JÄÄNUD TEABEALLIKAD

SEISUNDI LÜHIANALÜÜS (tervise-, sotsiaalne vm seisund)

TEGEVUSED, MIS AITAVAD KÕIGE TÕHUSAMALT TÄITMISKAVA EESMÄRKE
(loetelu, kirjeldus, ajakava)

.....
(koostaja allkiri)

LISA 5. KINNIPEETAVA INDIVIDUAALNE TÄITMISKAVA

.....
(koostamise kuupäev)

EESNIMI			
PEREKONNANIMI			
ISIKUKOOD või SELLE PÜJUDUMISE KORRAL SUNNIAEG		ISIKLIKU TOIMIKU NR	
VABANEMISE TÄHTAEG KARISTUSE ARAKANDMISEL			

MÄRKUSED TURVALISUSRISKI KOHTA (eeldatav põgenemise oht vms);

KINNIPEETAVA PAIGUTAMINE VANGLAS;

KINNIPEETAVA ÜMBERPAIGUTAMINE AVAVANGLASSE VÕI TEISE KINNISESSE
VANGLASSE;

SUUNAMINE ÜLD- VÕI KUTSEHARIDUSE OMANDAMISELE VÕI KURSUSTELE;

TÖÖVÕIMELISUS JA KUTSEOSKUSED, SUUNAMINE TÖÖHÕIVESSE;

SUUNAMINE TERAAPIASSE, NÕUSTAMISELE (sotsiaal-, psühho-, narko/alko) JA
TERAAPIA VORM (individuaal- või rühmatöö);

VÕLANÕUETE TÄITMINE;

SOODUSTUSTE KOHALDAMINE (liik, eeldatav aeg, eesmärk);

MUUD KAVANDATAVAD TEGEVUSED

KOMISJONI KAVANDATAVATE KORRALISTE ISTUNGITE AJAD

KONTAKTISIKU POOLT KORRALISE ETTEKANDE ESITAMISE TÄHTAEG

KOMISJONI ESIMEES

.....
(nimi, a lkiri)

KOMISJONI LIIKMED

.....
.....
.....
.....
(nimi, a lkiri)

MÄÄRATUD KONTAKTISIK

.....
(nimi, a lkiri)

LISA 6

KONTAKTISIKU KORRALINE ETTEKANNE

.....
(koostamise kuupäev)

EESNIMI			
PEREKONNANIMI			
ISIKUKOOD või SELLE PUUDUMISE KORRAL SUNNIAEG		ISIKLIKU TOIMIKU NR	

TÄITMISKAVAS SEATUD EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS TEHTUD TÖÖ
TULEMUSED;

KINNIPEETAVA ARENGUT JA RESOTSIALISEERUMIST SOODUSTAVAD JA
TAKISTAVAD TEGURID (vanglasiseselt ja väljaspool vanglat);

ETTEPANEKUD TÄITMISKAVA MUUTMISEKS

.....
(koostaja allkiri)